

Aleksandra Nowosad

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

aleksandra.nowosad@poczta.umcs.lublin.pl

O potrzebie uchylenia lub zmiany art. 87 Kodeksu karnego

*On the Need to Repeal or Change Art. 87
of the Criminal Code*

STRESZCZENIE

Wprowadzając reformą z dnia 20 lutego 2015 r. możliwość jednoczesnego orzeczenia kar ograniczenia wolności i pozbawienia wolności, ustawodawca powinien konsekwentnie uchylić art. 87 Kodeksu karnego nakazujący w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzenie obligacyjnie kary łącznej pozbawienia wolności. Przewidziane w art. 37b k.k. sekwencyjne wykonanie kar dezaktualizuje *ratio legis* unormowania art. 87 § 1 k.k. Skoro bowiem ustawodawca uznał za słuszną ideę kolejnego wykonania obu kar, nie powinien utrzymywać obowiązku zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności przy karze łącznej.

Słowa kluczowe: kara ograniczenia wolności; kara pozbawienia wolności; sekwencja kar; kara łączna; wyrok łączny; reforma prawa karnego; zbieg przestępstw; łączenie kar różnorodzących; kara mieszana

WPROWADZENIE

Zasadniczym celem największej dotychczasowej nowelizacji Kodeksu karnego, która weszła w życie 1 lipca 2015 r.¹, była zmiana w zakresie struktury orzeczenia i wykonania kar, polegająca m.in. na zwiększeniu udziału kary ograniczenia wolności. Realizując to zamierzenie, ustawodawca nie tylko wydłużył i uelastycznił karę ograniczenia wolności, ale także (co rzadziej jest dostrzegane) przyjął odmienne założenia dotyczące tej kary.

¹ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396).

NOWE ZAŁOŻENIA KARY OGRANICZENIA WOLNOŚCI

Wraz z wprowadzeniem w art. 37b koniunkcji kar ograniczenia i pozbawienia wolności² kara ograniczenia wolności przestała być tylko alternatywą dla kary pozbawienia wolności, lecz stała się także jej uzupełnieniem – karą, która może być wymierzona obok kary izolacyjnej. Obecnie obie kary nie są orzekane tylko na zasadzie: albo jedna, albo druga, lecz na podstawie art. 37b mogą być wymierzone jednocześnie (podobnie jak dawniej grzywna kumulatywna i kara pozbawienia wolności), uregulowana jest również kolejność ich wykonywania. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. czytamy, że uzupełnieniem oddziaływania penalnego krótkoterminowej kary izolacyjnej mogłaby być kara ograniczenia wolności, która byłaby skierowana ku ugruntowaniu społecznie pożądanym zachowań skazanego, a jednocześnie byłaby pozbawiona tak silnego stygmatyzującego skutku³.

Art. 37b nie kreuje nowego rodzaju kary („mieszanej”, „kombinowanej”). Orzeczone jednocześnie kary pozbawienia i ograniczenia wolności nie mieszają się ze sobą, ponieważ w dalszym ciągu mamy do czynienia z dwiema karami, z których każda zachowuje swój odrębny byt. Sytuacja ta jest analogiczna, jak w znanej od dawna polskiemu ustawodawstwu instytucji grzywny kumulatywnej, orzekanej obok kary pozbawienia wolności⁴. W doktrynie uznaje się, że sekwencja kar z art. 37b jest kolejnym, po grzywnie kumulatywnej, „krokiem w kierunku wymierzania jednocześnie więcej niż jednej kary kryminalnej”⁵.

Jednoczesne orzekanie na podstawie art. 37b k.k. kary wolnościowej i izolacyjnej może wydawać się rozstrzygnięciem wewnątrznie sprzecznym, gdyż czynniki wskazujące na potrzebę izolacji wykluczają zastosowanie środka wolnościowego i na odwrót. M. Małecki zauważa jednak, że sprzeczność ta jest pozorna, ponieważ obie kary mają do spełnienia odrębne, właściwe dla siebie funkcje. Przebywanie w warunkach więziennych ma stanowić swoistą terapię szokową, zaś kara ograniczenia wolności jest dla skazanego rodzajem okresu próby, związanym z nałożeniem na niego obowiązków, zakazów i nakazów⁶.

² Na temat określeń używanych dla opisu instytucji z art. 37b zob. M. Małecki, *Sekwencja krótkoterminowej kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (art. 37b k.k.). Zagadnienia podstawowe*, „Palestra” 2015, nr 7–8, s. 36–45. Autor uważa, że określenie „kara mieszana” jest całkowicie nieadekwatne do zawartości art. 37b, który wprowadza sekwencję dwóch różnorodnych kar, a nie jedną karę mieszaną.

³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z 15 maja 2014 r., Druk nr 2393, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/39FD209B7AC6C45AC1257CDE0042D631/%24File/2393-uzas.docx> [dostęp: 10.03.2017], s. 11, 12.

⁴ M. Małecki, *op. cit.*, s. 41–42.

⁵ E. Hryniewicz-Lach, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 2: *Komentarz do art. 32–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 44.

⁶ M. Małecki, *op. cit.*, s. 44. Na podobieństwa pomiędzy karą ograniczenia wolności a warun-

Kary wykonuje się w kolejności przewidzianej w art. 37b, czyli najpierw karę pozbawienia wolności, a następnie ograniczenia wolności, „chyba że ustawa stanowi inaczej”. Uzupełnieniem tej regulacji, zawierającym wyjątek od powyższej zasady, jest art. 17a Kodeksu karnego wykonawczego przewidujący skierowanie do wykonania kary ograniczenia wolności w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności.

Wprowadzone 1 lipca 2015 r. zmiany mają charakter nie tylko praktyczny, ale też świadczą o przyjęciu przez ustawodawcę zupełnie nowych założeń dotyczących charakteru kary ograniczenia wolności. Konsekwencją nowych założeń powinna być zmiana unormowań regulujących konieczność i sposób łączenia kar pozbawienia oraz ograniczenia wolności przy orzekaniu kary łącznej. Przyjęcie nowej filozofii kary ograniczenia wolności powinno skutkować zmianą art. 85 § 1 (w części przewidującej łączenie kar różnorodzajowych) i art. 87 k.k.

Ustawodawca zauważył to jedynie częściowo, wprowadzając art. 87 § 2 k.k.⁷ Zmiana ta jest stanowczo niewystarczająca. Pozostawiona tradycyjna regulacja z art. 87 § 1 k.k. nie jest adekwatna do nowych założeń i nie jest już uzasadniona. Aby dowieść tej tezy, należy przypomnieć *ratio legis* unormowań regulujących konieczność (a nie możliwość) łączenia obu kar przez zamianę jednej na drugą.

RATIO LEGIS ART. 87 K.K.

Karę ograniczenia wolności wprowadził Kodeks karny z 1969 r. Wcześniej nie była znana polskiemu ustawodawstwu (jedynie w latach 1950–1959 istniała kara pracy poprawczej). Co oczywiste, Kodeks karny z 1932 r. nie zawierał regulacji dotyczącej łączenia tej kary z innymi. Jeżeli chodzi o kary różnorodzajowe, Kodeks karny z 1932 r. przewidywał jedynie łączenie kary aresztu i więzienia, zamieniając jedną na drugą przy zastosowaniu odpowiedniego przelicznika (art. 31 § 3 k.k. z 1932 r.).

Głównym zadaniem wprowadzonej w 1969 r. kary ograniczenia wolności miało być zastąpienie wymierzanych zbyt często w praktyce krótkoterminowych kar pozbawienia wolności⁸. W doktrynie podkreślano, iż zaletą kary ogranicze-

nowym zawieszeniem kary pozbawienia wolności zwracano uwagę już wcześniej w literaturze, nazywając nawet karę ograniczenia wolności „quasi-probacyjną”. Zob. M. Szewczyk, [w:] *System Prawa Karnego*, t. 6: *Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010, s. 241, 256.

⁷ Art. 87 § 2 k.k. brzmi: „Jeżeli za zbiegające się przestępstwa wymierzono kary pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności i kara łączna pozbawienia wolności nie przekroczyłaby 6 miesięcy, a kara łączna ograniczenia wolności – 2 lat, sąd może orzec te kary łączne jednocześnie, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione”.

⁸ *Uzasadnienie projektu kodeksu karnego oraz przepisów wprowadzających kodeks karny*, Warszawa 1969, s. 107.

nia wolności jest to, że skazany nie odbywa jej w zamkniętym zakładzie, lecz pozostaje w społeczeństwie, najczęściej we własnym środowisku, dzięki czemu nie styka się ze środowiskiem przestępczym zakładu karnego⁹.

W przypadku skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności art. 69 k.k. z 1969 r. wprowadzał obowiązek wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności, przy czym miesiąc ograniczenia wolności odpowiadał 15 dniom pozbawienia wolności. W uzasadnieniu stwierdzono, że:

[...] przy zbiegu kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności kodeks przewiduje wymierzenie łącznej kary pozbawienia wolności (art. 69), wychodząc z założenia, że przy skazaniu sprawcy na podlegającą wykonaniu karę pozbawienia wolności odpadają względy, którymi kieruje się kodeks, wprowadzając do katalogu kar zasadniczych karę ograniczenia wolności¹⁰.

Podobnie uzasadniano racje takiego rozwiązania w doktrynie, uznając, że wymierzone jednocześnie kary pozbawienia i ograniczenia wolności należy połączyć, „albowiem wobec perspektywy wykonania kary pozbawienia wolności odpada racja bytu kary ograniczenia wolności jako kary wykonywanej bez osadzenia w zakładzie karnym w dotychczasowych warunkach skazanego, a więc na wolności”¹¹.

Aktualnie obowiązujący art. 87 (po 1 lipca 2015 r. – art. 87 § 1 k.k.) brzmi niemal identycznie, jak jego poprzednik. Nakłada na sąd, w przypadku skazania za zbiegające się przestępstwa na kary różnorodnej, obowiązek (!) wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności przy przyjęciu przelicznika, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

Na gruncie obowiązującego Kodeksu karnego *ratio legis* unormowania art. 87 k.k. zawsze wywodzono z braku możliwości równoczesnego wykonywania kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności. W piśmiennictwie i judykaturze jednomyślnie uznaje się, że art. 87 k.k. (obecny art. 87 § 1 k.k.) wprowadza wyjątek od zasady łączenia kar tego samego rodzaju, uzasadniony brakiem możliwości równoczesnego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności¹².

⁹ W. Świda, [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973, s. 176.

¹⁰ *Uzasadnienie projektu kodeksu karnego...*, s. 117.

¹¹ M. Siewierski, [w:] J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1977, s. 234.

¹² Wyrok SN z dnia 9 lipca 2003 r., III KK 276/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 2, poz. 1; L. Tyszkiewicz, [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 266; P. Kardas, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. A. Zoll, Kraków 2004, s. 1156; J. Giezek, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2012, s. 554; P. Kozłowska-Kalisz, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red.

WNIOSKI

Pojawia się pytanie: dlaczego Kodeks karny przy karze łącznej nakłada obowiązek zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, skoro ten sam Kodeks (w art. 37b i 87 § 2) uznaje za słuszne jednocześnie wymierzenie obu kar i kolejne ich wykonanie? Nowelizując Kodeks, uznano, że następujące po sobie wykonywanie kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności powinno uzupełniać „oddziaływanie penalne” kary izolacyjnej i służyć „ugruntowaniu społecznie pożądanego zachowania skazanego”, ale w sytuacji, gdy ktoś jest skazany za zbiegające się przestępstwa na obie kary, uznaje się, że konieczne jest zamienienie jednej kary na drugą i wykonanie tylko kary pozbawienia wolności. Co więcej, to ostatnie uzasadnia się niemożnością równoczesnego wykonania obu kar (!). Przecież, wedle nowych założeń, kary te powinno się wykonywać oddzielnie, jedna po drugiej, co ma wzajemnie uzupełniać i wzmacniać ich oddziaływanie.

W obecnym stanie prawnym sąd, wymierzając karę za drobne przestępstwo, pozostające w zbiegu z przestępstwem, za które sprawca został skazany na karę np. 8 miesięcy pozbawienia wolności, wobec regulacji z art. 12b Kodeksu karnego wykonawczego¹³ rozumie, że kara ograniczenia wolności, którą chciałby wymierzyć, będzie tą karą tylko przez pewien czas, gdyż w wyroku łącznym zostanie zamieniona na karę pozbawienia wolności (lub, w najlepszym wypadku, po zamianie, na zasadzie absorpcji, zostanie pochłonięta przez karę pozbawienia wolności). Przykład byłby jeszcze bardziej wyrazisty, gdyby kara ograniczenia wolności po przeliczeniu przekraczała wymiar kary pozbawienia wolności.

Wprowadzenie nowelą lipcową do Kodeksu karnego art. 37b i 87 § 2 było słuszne. Zgadzam się w pełni z argumentami przemawiającymi za sekwencyjnym wykonywaniem kar pozbawienia i ograniczenia wolności. Uważam jednak, że racje te znajdują zastosowanie nie tylko w przypadku krótkoterminowej kary izolacyjnej. Także dla skazanych na dłuższą niż 3 lub 6 miesięcy karę pozbawie-

M. Mozgawa, Warszawa 2013, s. 216; S. Żółtek, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2011, s. 749.

¹³ Dodany nowelą lipcową art. 12b Kodeksu karnego wykonawczego stanowi, że „Organ wykonujący orzeczenie w razie stwierdzenia, że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd”. Koresponduje z tym § 274 ust. 2 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz.U. z 2015 r., poz. 2316) przewidujący, że w razie stwierdzenia, iż zachodzą podstawy do wydania wyroku łącznego, w szczególności w związku z wpłynięciem zawiadomienia, o którym mowa w art. 12b Kodeksu karnego wykonawczego, prezes sądu wszczyna zarządzeniem postępowanie o wydanie wyroku łącznego. Uważam, że wprowadzenie tych regulacji oznacza, że okres czasu od uprawomocnienia się wyroku skazującego za kolejne przestępstwo pozostające w zbiegu do wydania wyroku łącznego będzie dość krótki, a zatem w podanym wyżej przykładzie orzeczona jako druga lub kolejna kara ograniczenia wolności nawet w części nie zostanie wykonana, tylko w wyroku łącznym zamieniona i odpowiednio „przeliczona” na karę pozbawienia wolności.

nia wolności, wykonywana następnie kara ograniczenia wolności mogłaby stanowić rodzaj okresu próby, związany z nałożeniem na nich obowiązków, zakazów i nakazów.

Po wyjściu z zakładu karnego trudno jest wrócić do normalnego, poprawnego funkcjonowania w społeczeństwie. Odbywana następnie kara ograniczenia wolności, przez narzucenie pewnych rygorów, może paradoksalnie nadać życiu skazanego, doświadczającego pustki po izolacji, pewien rytm, sens, zmusić go do wyrobienia społecznie pożądanego zachowania, zdyscyplinować. Nie do przecenienia jest rola wykonywanej w ramach ograniczenia wolności pracy na cele społeczne. Uważam, że nawet krótkotrwała i nieodpłatna praca może mieć na ludzi dobroczynny wpływ. Może ona przywrócić skazanym po opuszczeniu zakładu karnego poczucie własnej wartości, dać poczucie przynależności do środowiska nieprzestępczego i oddalić od środowiska przestępczego. Praca pozwala przełamać apatię i marazm wywołany izolacją i więzienną monotonią, nadać życiu sens¹⁴.

Izolacja zewnętrzna i wewnętrzna wywołuje paraliż psychiczny, zubożenie, brak motywacji do podjęcia aktywności w sferze zawodowej i osobistej. Jeszcze gorsze skutki przynosi przebywanie w środowisku przestępczym. Przedłużanie izolacji na skutek zamiany orzeczonej kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności tylko pogłębia proces prizonizacji skazanego, który przecież i tak kiedyś opuści zakład karny. Paradoks kary pozbawienia wolności, polegający na tym, że próbuje się wychować do wolności przez jej pozbawienie¹⁵, uzmysławia, że niecelowe jest dodatkowe przedłużanie kary pozbawienia wolności na skutek zamiany na podstawie art. 87 § 1 k.k. kary ograniczenia wolności¹⁶. Z drugiej strony rezygnacja z przedłużenia pozbawienia wolności przez zastosowanie zasady absorpcji często jest rozwiązaniem niesprawiedliwym, gdyż skazany *de facto* w ogóle nie ponosi kary za pozostające w zbiegu przestępstwo. Między Scyllą przedłużenia pozbawienia wolności i Charybdą faktycznego darowania kary za któreś z przestępstw trudno sądowni orzekającemu wyrok łączny znaleźć właściwe rozwiązanie. Tymczasem zamiast przewidzianej w art. 87 § 1 k.k. obligatoryjnej zamiany kary ograniczenia wolności na pozbawienie wolności może lepiej nie przedłużać kary pozbawienia wolności, tylko po odbyciu nieprzedłużonej kary pozbawienia wolności wykonać karę ograniczenia wolności? Kara ograniczenia wolności odbywana po uwolnieniu może stanowić naturalny etap pew-

¹⁴ Procesy, jakich doświadcza skazany na karę pozbawienia wolności, oraz zalety kary ograniczenia wolności znakomicie opisuje A. Ornowska, *Kara ograniczenia wolności*, Warszawa 2012, s. 16–18.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Tym bardziej wobec wysuwanych w literaturze tez, że przelicznik kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności określony jako 2:1 (stosowany choćby przy zastępczej karze pozbawienia wolności) jest zbyt wysoki. Zob. R. Giętkowski, *Kara ograniczenia wolności w polskim prawie karnym*, Warszawa 2007, s. 185.

nej próby. Jeżeli skazany jej nie podoła, naraża się na zastępczą karę pozbawienia wolności. Takie rozwiązanie jest słuszne także w sytuacji, gdy w wyroku łącznym trzeba połączyć np. kilka kar ograniczenia wolności z jedną lub dwiema karami pozbawienia wolności. Sąd mógłby połączyć kary pozbawienia wolności odrębnie i kary ograniczenia wolności odrębnie, a następnie obie kary powstałe na skutek połączenia byłyby wykonywane w ustalonej kodeksowo kolejności.

W obecnym stanie prawnym regulacja z art. 87 § 1 k.k. nie znajduje już uzasadnienia. Podkreślić należy, że nawet przed nowelizacją lipcową budziła wątpliwości jej zgodność ze standardami konstytucyjnymi. T. Sroka rozważał, czy regulacja z art. 87 k.k.¹⁷, dopuszczająca możliwość orzeczenia surowszej kary innego rodzaju w miejsce kar prawomocnie wymierzonych za poszczególne przestępstwa, stanowi uzasadnione w kontekście zasady proporcjonalności, wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, ograniczenie konstytucyjnych praw wynikających z art. 2 (wyrażającego m.in. zasadę stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych), art. 41 ust. 1 (wyrażającego zasadę ochrony wolności osobistej) i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP (wyrażającego związany z funkcjonowaniem zasady *nullum crimen, nulla poena sine lege* związek między poszczególnymi przestępstwami i orzeczonymi za nie karami).

Autor podkreślił, że wymierzenie kary pozbawienia wolności jako kary łącznej na podstawie art. 87 k.k. wiąże się ze znacznym zwiększeniem dolegliwości dla skazanego w stosunku do orzeczonej za poszczególne przestępstwo (przestępstwa) kary ograniczenia wolności. Regulacja ma charakter obligatoryjny, co ogranicza swobodę orzeczniczą sądów. Nie wydaje się ona właściwa z punktu widzenia racjonalnej polityki karnej i z perspektywy sprawiedliwościowej. Stosowanie bardziej dolegliwej sankcji w stosunku do skazanego nie może być usprawiedliwione tylko tym, że z uwagi na pewien układ sytuacyjny w danym momencie nie jest możliwe wykonanie łagodniejszej kary orzeczonej za konkretne przestępstwo. Ponadto, w przeciwieństwie do innych regulacji przewidujących zamianę orzeczonej kary na surowszą, art. 87 k.k. nie uzależnia zamiany kary od zawinionego postępowania skazanego w toku wykonywania kary łagodniejszej (nawet nie daje mu szansy na odbycie kary ograniczenia wolności). Autor trafnie konstatuje, że nie znajduje uzasadnienia odstąpienie w przypadku art. 87 k.k. od standardu wynikającego z art. 2, art. 41 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i uznać należy tę regulację za niezgodną ze wskazanymi przepisami Konstytucji¹⁸.

Wobec pytania o zasadność obligatoryjnej zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności podczas orzekania kary łącznej należałoby postulować co najmniej modyfikację art. 87 k.k. Można zrezygnować z obowiąz-

¹⁷ W brzmieniu przed nowelizacją lipcową.

¹⁸ T. Sroka, *Konstytucyjne aspekty kary łącznej. Zagadnienia wybrane*, [w:] *Zagadnienia teorii i nauczania prawa karnego. Kara łączna. Księga jubileuszowa Profesora Marii Szewczyk*, red. W. Górski, Warszawa 2013, s. 547–555.

ku zamiany na rzecz fakultatywności, pozostawiając sądowi decyzję, czy połączyć tylko kary jednorodnjajowe czy też zechce skorzystać z rozwiązania z art. 87 k.k.¹⁹ W doktrynie proponowano, aby wprowadzić do art. 87 k.k. możliwość orzeczenia jako kary łącznej także kary ograniczenia wolności przez przeliczenie kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności²⁰.

Propozycje te wydają się jednak niewystarczające. Postulować trzeba po prostu uchylenie art. 87 k.k. i zmianę art. 85 § 1 k.k. przez wykreślenie fragmentu: „albo inne podlegające łączeniu”²¹. Zmianie tej mogłaby towarzyszyć modyfikacja art. 86 § 1 k.k. polegająca na podwyższeniu górnej granicy kary łącznej ograniczenia wolności np. do 3 lat. W przypadku, gdy za zbiegające się przestępstwa orzeczono kary na podstawie art. 37b k.k. (czyli zachodziłaby konieczność połączenia kilku „kar mieszanych”), karę łączną wymierzaliby w oparciu o ogólną regułę, czyli łączenie kar jednorodnjajowych – pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, a następnie wykonywaliby je w określonej w Kodeksie kolejności.

Niestety, analiza aktualnego stanu prawnego nasuwa spostrzeżenie, że zapomnieliśmy o tym, jakie przesłanki legły u podstaw instytucji łączenia kar różnorodnjajowych i z przyzwyczajenia akceptujemy tradycyjne rozwiązanie z art. 87 § 1 k.k., które przecież nie przystaje już do nowych założeń.

BIBLIOGRAFIA

- Giezek J., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2012.
- Giętkowski R., *Kara ograniczenia wolności w polskim prawie karnym*, Warszawa 2007.
- Hryniewicz-Lach E., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna, t. 2: Komentarz do art. 32–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015.
- Kala D., Klubińska M., *Kara łączna w projektach nowelizacji Kodeksu karnego – wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2014, nr 13.
- Kardas P., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. A. Zoll, Kraków 2004.
- Kozłowska-Kalisz P., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2013.
- Małecki M., *Sekwencja krótkoterminowej kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (art. 37b k.k.). Zagadnienia podstawowe*, „Palestra” 2015, nr 7–8.
- Ornowska A., *Kara ograniczenia wolności*, Warszawa 2012.

¹⁹ Może się zdarzyć, że np. przy zbiegu długotrwałych kar pozbawienia wolności z ograniczeniem wolności sąd uzna jednak za zasadne zamianę i połączenie obu kar, choć takie sytuacje najczęściej będą rozwiązywane przy pomocy innych instrumentów, np. umorzenia absorpcyjnego.

²⁰ J. Giezek, *op. cit.*, s. 553; D. Kala, M. Klubińska, *Kara łączna w projektach nowelizacji Kodeksu karnego – wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2014, nr 13, s. 107.

²¹ Można sądzić, że wskazany fragment art. 85 § 1 k.k. odnosi się tylko do łączenia kar pozbawienia i ograniczenia wolności, a nie odnosi się do łączenia różnych rodzajów kar z karami najsurowszymi. Podstawę wymiaru kary łącznej w przypadku kar najsurowszych określa art. 88 k.k., stanowiący *lex specialis* w stosunku do art. 85 k.k.

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 2316).
- Siewierski M., [w:] J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1977.
- Sroka T., *Konstytucyjne aspekty kary łącznej. Zagadnienia wybrane*, [w:] *Zagadnienia teorii i nauczania prawa karnego. Kara łączna. Księga jubileuszowa Profesor Marii Szewczyk*, red. W. Górowski, Warszawa 2013.
- Szewczyk M., [w:] *System Prawa Karnego*, t. 6: *Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010.
- Świda W., [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973.
- Tyszkiewicz L., [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, Gdańsk 2005.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396).
- Uzasadnienie projektu kodeksu karnego oraz przepisów wprowadzających kodeks karny*, Warszawa 1969.
- Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z 15 maja 2014 r., Druk nr 2393, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/39FD209B7AC6C45AC1257CDE0042D631/%24File/2393-uzas.docx> [dostęp: 10.03.2017].
- Wyrok SN z dnia 9 lipca 2003 r., III KK 276/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 2, poz. 1.
- Żółtek S., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2011.

SUMMARY

The author postulates that as a consequence of introducing in the Act of 20 February 2015 the institution of simultaneous adjudication of imprisonment and restriction of liberty, the legislator should repeal Art. 87 of the Criminal Code. According to Art. 87 § 1 of the C.C., in the case of conviction for concurrent offences for penalties of deprivation of liberty and restriction of liberty, the court shall impose an aggregate penalty, assuming that one month of restriction of liberty is equal to 15 days of deprivation of liberty. The sequence of penalties introduced in Art. 37b of the C.C. undermines the purpose of Art. 87 § 1 of the C.C. Since the legislator introduced a new concept of sequential execution of penalties, he should not preserve the obligation to convert restriction of liberty into imprisonment.

Keywords: restriction of liberty; imprisonment; sequence of the penalties; aggregate penalty; concurrent sentence; amendments to the Criminal Code; concurrent offences, mixed punishment